„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. Л. Дунђерског, у дунавској улици бр. 15.

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: ф. 12 или 30 дин.
на по године: ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 8. *У Новом Саду, у уторак 21. јануара (2. феб.) 1897.* Година XIII.

Све они могу!

Да Мађарима добро иде, види се по њиховом држању, јер су се јако понели, те мисле да они све могу, „само треба хтети, те да видиш како се лети.“ Што само замисле, а њима иде у корист, то они хоће да изврше. Аустро-Угарска унутрашња политика мора да се обзире на расположење Мађара. Они кажу, да је чешко државно право у опреци с дуализмом, и онда мора то државно право да мирује. Спољна политика монархије удешава се по њиховој жељи; а кад треба плаћати, онда смо сироти, као што у ствари и јесмо! Али не само спољна политика наше монархије треба да се удешава према Мађарима, него и светски поредак мора имати своју излазну тачку у Угарској; људски напредак мора ићи мађарским друмом. Руски цар шаље свог министра да се договара са својим савезником у Паризу и господин Кошут у редакцији мађарског листа „Еђетертеша“ већ се љути, како то сме бити, а да руски министар није претходно визирао свој пасош код пештанских новинара. И интерпелације падају као киша, звецкају мамузама, да би се заплашили они у Паризу, те да при преговорима буду ситни и „снисходителни.“ Тако то иде непрестано, и љубопитљиви смо — докле ће тако ићи?!

Сад су се опет окомили на римску курију, те бацају на њу папирне бомбе. Ствар је у овоме.

Има до сто хиљада помађарених Русина, који су унијати. „Потурица је гори од Турчина“, те тако и тим Русинима је сметала словенска служба, јер као што је познато унијати су задржали грчки црквени обред, само верују у догме римске цркве и признају примат папин. Шта су дакле урадили? У неким местима су просто завели богослужење на мађарском језику, пошто су претходно црквене књиге дали превести па мађарски језик. Римска курија то није знала, или се бар чинила невешта. Русински епископи као познати мађарони нису ни смели ни хтели да ову ствар пријаве у Рим. Тако је ишло дуже времена, до лане, док нису неки Мађари сасвим забасали. За време миленијске прославе приредили су у једној пештанској цркви службу на мађарскоме језику. То беше с великом помпом, и о томе је говорила сва штампа.

За ово је дознао и Рим, те дабогме да му не беше право, и римска курија издa забрану, да се не сме служити на мађарском језику, да се све мађарске књиге имају уништити. Сад је настала ларма. Мађарски листови стали су претити, како ће унијати Мађари прећи у калвине; хтели су да заплаше Рим, те да попусти.

Међутим становиште римске курије је познато и старо. Она не попушта у том питању, јер заједнички, латински језик најбоље одржава црквену заједницу. Како се пусти народни језик у цркву, онда је то први корак, да се стварају народне самосталне цркве. Римска курија је у томе конзеквентна, неумољива, знајући да попуштање води расулу. Унијатима Словенима оставила је словенско богослужење, јер их иначе не би задобила, а старословенски језик је мртав, те нема толику моћ за пропаганду.

Сад наједаред Мађари траже мађарско богослужење; истина за сад у унијатској цркви, али после ће и у римокатоличкој цркви. После Мађара ће доћи други и конац је већ прекинут! Сасвим је разумљиво, да Рим не може попустити.

Да притисну Рим, измислили су ново средство. У седници од суботе заступничке куће угарског сабора прочитана је петиција унијата „Мађара“, којом траже да се оснује нова „мађарска бискупија с мађарским сужбеним језиком.“ Министар просвете др. Влашић говорио је о томе, разложио је, како стоји питање, и уверавао је кућу, како влада том питању обраћа велику пажњу.

Према нашој девизи: „Свакоме своје“, ми би са симпатијом пратили овај покрет, кад не би био — извештачен, и кад не би имао задњих мисли, које су још у застору. Попуштање римске курије у корист народног језика, то је слабљење оног темељца камена, на ком римска курија стоји и одакле се бори против наше цркве. Ми би се дакле томе требали да радујемо.

Али друго је нешто по среди. Унијата Мађара нема; то су Русини унијати, који се од вајкада служе старословенским језиком. Па зар црква да потпомаже отпадништво?

Осим тога тиме се ствара полуга за мађаризацију у цркви. Бадава се забашурује. Шовинизам хоће да уђе у цркву; иначе је тешко дохватити прост свет, маса народа тешко се однарођује и у школи, треба дакле да помаже и црква. То је цео „виц“.

Једна француска изрека вели, да „једењем долази глад“, а мађарске шовинисте су и иначе гладне! Сад ће се створити нова бискупија, после ће се тражити мађарски језик за остале русинске унијатске дијецезе, још доцније и за румунске унијатске дијецезе, те ако Бог да времена и среће, покушаће се за тим и с православним Мађарима, и тако даље! Треба знати да Русина има милијон, и да су сви унијати, а унијата Румуна има милијон и по. Прогутати два и по милијона душа, то је леп залогај!

Прогутати се може, али да-ли ће стомак и сварити, то је друго питање. То зависи од околности. У овај мах све зависи од папе, да-ли ће римска курија попустити, или ће остати код оне своје старе изреке: „Non possumus“! Та јој је изрека помогла небројено пута.

Ајакс.

Глас из угарске престолнице.

△ Будимпешта, 19. јан. 1897.

Као што сам вам телеграфисао, главна акција Срба посланика на угарскоме сабору, у овај мах, састоји се у томе: ко ће бити кр. комесар на нашем народно-црквеном сабору. Ту је права трка, јер има више њих, који би желели да се мало керебече, имају ту сврах, да заступају владу. Изгледа да барон Федор Николић неће бити; његове приватне околности су такве, да сада ни сам не жели да иде у Карловце. Услед тога је и наступила „ревност“, да су почели радити на комесарству и они, који су позвани, и који нису позвани. Пре осам дана имао је највише изгледа, да ће за комесара бити наименован, Стева Јовановић. Да-ли се од оног времена променила ситуација, то не знам, али ово сам чуо из поузданог извора.

Моје је мишљење, да би Срби посланици, ако хоће да користе својој цркви, требали на томе да пораде, да влада и не именује комесара. Румунски сабори не познају комесаре, па и ми на сабору 1869., 1870., 1871., и 1872. нисмо имали комесара. То би било много лепше, него да раде на томе, да заузму комесарско место. —

Патријарх је за свог мандатара у будимској дијецези поставио Лукијана Богдановића, који је сад постао архимандрит беочински. Нема сумње да је патријарх тиме хтео то да постигне, да влада не поставља администратора. Но влада је изјавила, да неће да напушта „право“ круне, те ће именовати и опет администратора, и по своју прилици, да је досадa то већ и учинила. Наравно да личност Лукијанова није била препрека, јер се он у владиним круговима допао, ма да се до сад није силом турао напред. Али је било покушаја, да се ради за ковиљског архимандрита, но безуспешно. Особито су два посланика били у томе ревносни, али су доцкан устали, те им је остало кисело грожђе. —

Владини кругови уверавају, да ће ове године бити сабора, и да влада неће сметати раду, само „влада неће одступити од оних права, које је круна већ стекла у нашој народно-црквеној автономији.“ Наравно то је врло растегљив појам Влада не може имати друга права, него која проистичу из појма највишег државног надзора. Свако друго право, које даље иде, стоји у опреци с нашом автономијом. Кад се једноме народу неко право одузме, то још није „стечено“ право. У осталом о овоме је рано још говорити. То и онако остављам вама, да о томе опширно проговорите, кад се намере владине тачно сазнаду. Њени захтеви не могу остати сакривени, па кад изиђу на јавност, онда ће се видети, да-ли их српски народ примити може.

Нови Сад, 20. јануара 1897.

— **Калајева насиља.** Тек што смо јавили за неправедно прогонство Милана Параноса из Босне, а чује се за друга „дела“ Калајева. Лицем на св. Саву отераше жандарми великог родољуба и добротвора српског Петра Дрљачу у бањалучки затвор; у Сарајеву су председника српске црквене општине, Гл. Јефтановића ужасно оглобили и запретили му осмоструком глобом, кад год сазове школски одбор. Овог ваљаног Србина хоће сарајевски власници материјално сасвим да упропасте; натерују га, да руши своје куће, јер су бајаги трошне; откупљују му силом земљу у износу од 14.000 □ хвати, а плаћају му за 1 □ хв. једну фор., док другом плаћају 4—5 фор! Николи Кашиковићу, уреднику „Босанске Виле“ забранили су под претњом глобе ношење ордена Меџидије, којим је султан одликовао тог српског књижевника. Калаји је хтео сигурно, да султан најпре од њега иште „дозволу“, да може одликовати Кашиковића!

Против свих тих насиља босанских власти телеграфски је поднета тужба Његовом Величанству у Беч, а на лето ће по-

ЛИСТАК.

Два мађарска редовника.

Било ми је петнаест година кад сам се уписао у пети разред Сегединске гимназије. Професори, редовници реда Пијаристанског, примали су ученике у стан и на храну, те и мене даде мати к њима, уверена, да ће се ту на мене боље пазити него у каквој приватној кући. Ја се нисам радовао што ћу доћи под тако строг надзор, тим мање што сам већ искусио институтски живот, који ми је догрдио до зла бога и с којим се ни дан-данас не могу измирити. Зато сам матери и опонирао, а кад сам већ морао попустити и у Пијаристански конвикт ући, ушао сам с неким деранским јогунством, промишљајући од првога часа о том: како би се дало удесити, да они мене не ће.

И покушао сам. Први дан не хтедох ручати — бајаги, рђава је храна. Они ће се, тако сам мудровао, расрдити на моје багателисање те ће ме отправити. Око три сахата почео сам се већ помало кајати; био сам гладан а на улицу нисам смео, да купим какву киселу земичку, која би ми накнадила ручак, ах! редовнички ручак.

Први покушај „бунта“ испаде дакле доста јалово и ником горе него — бунтовнику. Но тешио сам се вечером. Кад су зазвонили да се искупимо у трапезарији, рече ми редовник, у чијој сам соби био на стану, да они не ће да ми намећу своју храну кад ми већ не прија, те ће тако понајбоље бити, да и не идем на вечеру, већ да одмах легнем . . . . .

Ффф!

Ја сам и легао али сам се и заверио, да ћу сутра побећи било ма куда. Само се не сећам, јесам ли се заверио пре него што сам заспао или после тога.

Сутра-дан се редовник мој чинио читаве ствари невешт, само ми у неко доба рече, да идем на доручак. Кад сам отишао у трапезарију, чекале су ме поред кафе три кифле, које сам врло савесно до последње мрвице појео. За ручком сам вадио из чиније колико сам хтео — а хтео сам много — па нико за столом да је и цртицом на лицу одао, да сам — смешан.

Редовник мој, сад већ покојни Шомхођи Ференц, био је управитељ гимназије. Гледим га и сад: висок и снажан, плав, угодних црта на бледом лицу; говорио је течно и мирно, гласом промењљивим, а шмркао је том приликом неки жут јак бурмут. Предавао је општу историју а и написао је свој предмет у три књиге. Предавање му је било тако, да су га слушали и они ученици, који мађарски језик нису ни имали у власти. Многи су се тужили на њега, али ком је рђавом ђаку професор још угодио!?

Свако после-подне ишао је с нама у шетњу, са мном и са још једним учеником, који је у Пијаристанском конвикту већ шеста година а за све то време код управитеља у соби. Приликом тих шетња обишли смо Сегедин уздуж и попреко а допирали смо и до оближњих села. Но поред те користи за здравље имао сам и друге користи. Управитељ Шомхођи био је од оних просвећених људи, у којих је разум владао над афектима и нагонима. Студирајући историју, изучио је он готово све дисциплине, тако, да га је наука а можда још већма интелигенција узвисила над обичним људским слабостима па чак и над верским манифестацијама. Шта и како је о вери мислио, не знам, тек он није никад преда мном упоређивао наше вероисповести, може бити зато, што сам му био врло млад. Исто тако није истицао ни Мађарство; говорио је, колико да ми језик ослади, јер се на њему предаје у школи. Што је такав био и ту, даје се тумачити ваљда тиме, што су у то доба — г. 1860-61. — све народности Угарске одахнуле те ни сами Мађари нису доспели, да се сматрају као господари. Њима је било до тога, да набаве симпатије и да се покажу бољи него Баховци. Било сад како му драго, тек је Шомхођи свесно радио што је радио и на сваки је начин паметно и мудро радио. То се и показало у току живота му. Његова наука и интелигенција, његово светско, салонско понашање, његова речитост учинише, те постаде провинцијал реда Пијаристанског и професор на свеучилишту у Будимпешти.

Присни му је пријатељ био старешина Сегединских Пијариста и професор веронауке, сад већ такођер покојни ректор Барањаји Жигмонд, у многоме сушта противност Шомхођију. Омален, округао, црномањаст, пуних и румених образа, али доста живахан. Ко га је тако видео, морао је доћи до уверења, да има пред собом прототип католичког попа, ком је у главном стало до царства земаљског. Па како би се тај преварио! Бољег, умеренијег, поштенијег и толерантнијег човека нисам до оно доба познавао. Кад сам, у шестом разреду, дошао у собу другог, старог и седог редовника, који је заостале дане живота свог радо проводио у добру расположењу, повео ме је ректор често са собом у шетњу или ме је, при рђаву времену, позвао у своју собу на разговор. За пуне две године док већ нисам напустио Сегединску гимназију, нисам од ректора, као год ни раније од управитеља, чуо реч, која би и палик била на какво проселитство, на верску пропаганду — ваљда је поштењаку-ректору доста било што је морао у школи толико о вери говорити.

сланик Стефановић изнети сва та насиља пред делегације.

Сва се та насиља врше из освете, што се Срби усудили, да подигну свој глас на највишем месту и да протестују против нечувених неправди, које врше над српским народом у Босни Калаји и његова тевабија. Срби, који су потписали меморандум, морају сада да осете гнев данашњих власника у Босни, али г. Калај треба да зна, да је онај народ, који он сада тиранише, издржао и гора искушења и да му ни ова садашња неће сломити животну снагу, нити ће ма каква сила искоренити Српство у Босни и Херцеговини! „Тврд је ора' воћка чудновата, не разби га, а поломи зубе!“

— **Црногорци на Криту.** Са Цетиња је стигла вест, да је један капетан, неколико официра, више подофицира и 80 војника црногорских отишло у Канеју, да буду увршћени у нову жандармерију на острву Криту. Ова жандармерија има више међународни карактер; у смислу лањске погодбе између Порте и велесила имаће та жандармерија да пази на ред међу Крићанима. И Црногорци, као познати јунаци, позвати су, да се уписују у редове те жандармерије, и они су то, ево, и учинили. Крићански Турци ће од Црногораца имати више респекта, него ма од какве друге жандармерије, а и грчки агитатори на Криту неће смети без узрока заподевати кавгу.

Али стари непријатељи јуначке Црне Горе нису ни ову прилику пропустили, а да не излију своју пакосну жуч на Црну Гору и Црногорце. Тако на пр. бечка „Нова Сл. Преса“ у свом броју од 16. о. м. страшно се љути и забринута је, што Црногорци иду на Крит. Она вели, да ће дакле темељ крићанске жандармерије бити Црногорци, који су од толико стотина година рођени непријатељи Турака и услед тога да нису згодан елеменат да одржавају ред и мир између хришћана и мухамеданаца, који се боре једни против других. „Н. Сл. Преса“ вели, да су војни аташеји великих сила изабрали Црногорце због тога, што су многи од њих у служби разних посланства у Цариграду као стражари. Но они су, вели, махом сви „разбојници“ и учествовали су у свима политичким убиствима, која су се десила у последње доба у Цариграду. Нарочито, вели „Н. Сл. Преса“, руско посланство у Цариграду држи у својој служби Црногорце и познате су симпатије, које постоје између Руса и Црногораца, па према томе може се рећи, да ће нова жандармерија на Криту бити руска, а не међународна.

Добар је знак, кад се овај бечки лист љути!

— **Пораз мађарона на Реци.** У четвртак су отпочели на Реци (Фијуми) градски избори, за које истакоше своје кандидате мађарска (либерална) и аутономна странка. Др. Еразмо Барчић у свом прогласу на Речане препоручио је аутономну странку, у којој Барчић налази највише гаранције, да ће чувати аутономна права града Реке. Од две кандидатске листе продрла је аутономна, а главни људи мађаронске странке, као бивши градоначеоник Ћота, др. Дал' Аста и др., пропали су на избору.

До сада су Мађари доминирали на Реци, а главни њихов стуб био је сада срушени Ћота. Ослањајући се на своју странку, Мађари су хтели да на Реци уведу мађарске законе, чиме би тај град изгубио своје аутономно обележје и положај, који је до сад заузимао према Угарској. Ради уважања тих закона мађарска је влада и послала министарског саветника др А. Дардаија на Реку, да види, какво је тамо расположење и има-ли изгледа за успех. Но Дардаји је тако недипломатски поступао, да се Речани досетили, шта се снује, те се за времена постараше, да потисну елементе, који би ишли на руку мађарској влади, да уништи аутономију Реке.

„Пестер Лојд“ је страшно љутит, што су либерали на Реци подлегли; сам признаје. да је Река за Мађаре до сада била „бисер Јадранског Мора“, а сад тај владин полузванични орган назива Реку — ајкулом („Haifisch“). Тај надимак из речника јудео-мађарског добила је Река само зато, што неће да баци од себе своју законом ујамчену автономију!

— **Банфи тужен суду.** Услед познатог Блашковићевог писма, које је министру-председнику Банфију дошло некоректним путем у руке, дигао је заступник пучке странке, опат Молнар (на кога писмо беше послато), код пештанског кривичног суда тужбу против Банфија на основу 327. §а крив. зак. због повреде тајне туђег писма. Молнар моли суд, да поред Банфија позове и министарског саветника Јесенског, Сигфрида Розенберга и Јосифа Весија, који су доставили писмо министру-председнику па да кривца ексемпларно казни.

Параграф, на који се Молнар позива, одређује казну до 8 дана затвора и до 100 фор. глобе. А који обзнани тајну из неправедно присвојеног туђег писма, или је употреби на штету пошиљача или адресата, казни се затвором до три месеца дана и глобом до 1000 фор.

Сад се нестрпељиво чека, шта ће суд да каже у овој пикантној ствари.

Помозимо пострадалима у Србији и Црној Гори!

На позив, штампан у нашем листу, да се купе прилози за поплављену браћу нашу у Србији и Црној Гори, послали су нама даље прилоге ови родољуби:

Из Бачког Петрова Села.

(Скупили г. г. **Никола Гагић и Јован Момиров.**)

Приложише: 20 ф. Срп. црквена општина; 10 фор. Школски одбор; 5 фор. г. Панта Поповић; по 2 фор. Штедионица петровоселска, Друга штедионица хришћанска г. Урош Вишковић; 1 фор 70 н. г. Глиша Стајић; 1 ф 50 н. г. Владимир Станојев; по 1 фор. г. г. Јеврем Милинков, Паја Вуичин кнез, Лаза Милинков хаџија, Пера Томашев, Арсен Томашев, Иван Јелчић; по 85 нов. Јован Топалски, Стојко Мулић, Богдан Мулић, Миливој Матић, Никола Гагић; по 60 нов. Спасоје Топалски; по 50 нов. г. г. Леса Томашев, Рада Мулић, Селена Мулић, Воин Цвејанов, Ћура Плачков, Груја Стаић, Лаза Вукосављев, Васа Топалски, Сергија Тобџић, Вељко Рацковић, Ђука Нонин, Јевта Нонин, Сава Ристић, Миладин Прерадов, Јевта Стаић, Лаза Топалски, Ниђа Милинков, Васа Милинков Ћирин, Жарко Врбашки, Мата Ковачев, Лаза Вуичин, Илија Тобџић, Љубко Станојев, Вељa Редулашки, Ненад Мајски, Никола Бугарски, Сава Бугарски, Тоша Цвејанов, Едуард Виц, Јаша Гагић, Мила Тобџић, Марко Панић, Живан Јакшић, Тоша Вишковић, Дина Вишковић, Сока Вишковић, Никола Димић, Паја Бирцин, Арсен Калуђерски, Прока Томашев, Лаза Пеић; по 40 нов. Јоца Вуичин и Урош Дуин; по 35 н. Живан Декански и Тоша Стаић; по 30 н. Зака Нонин, Сима Рацковић, Паја Шипош, Дамњан Шипош, Неца Топалски, Вуја Станојев и Пера Панић; по 25 н. Мита Милинков; по 20 нов. Паво Гаић, Младен Бугарски, Милан Бугарски, Ћурица Проданов, Виша Стаић, Ненад Гладић, Грига Баин, Јован Милинков, Аца Малаташки, Сима Субатички, Милан Бугарски Манојлов, Милан Вујчин, Драга Шипошева, Ненад Тобџић, Милош Тобџић, Ђура Тобџић, Неца Тобџић, Штева Томашев, Груја Бугарски, Сима Драгин, Тода Мајска, Благоје Бугарски, Јова Ракић, Ниђа Малешев, Цветко Гагић, Јоца Дудашев; 15 нов. Шандор Цвејанов; по 10 нов. Сава Милинков Ђукин, Аркадија Морошев, Младен Леваин, Лаза Воргић, Јоца Мулић, Молнар Јанош, Фишер Мориц Келемен Мађаш, Урош Гомбош, Глиша Дуин и Јоца Гагић. Свега	85 ф. 55 н.
Овоме долази у 7. броју „Браника“ исказана свота са	3109 ф. 57 н.
Укупно	3195 ф. 12 н.

Изричући овим у име пострадалих поплављеника родољубивим приложницима најтоплију захвалност, молимо и позивамо своје сународнике, да што обилатије притеку у помоћ пострадалој браћи својој.

Прилози се шаљу на „Одбор за помоћ пострадалим од поплаве“ у Београд или на „Одбор у помоћ пострадалијема крајевима од вода“ па Цетиње, а и администрација овог листа је готова, да прима добровољне прилоге за пострадалу браћу.

У Новом Саду, 20. јан. (1. феб.) 1897.

Администрација „Браника.“

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** У седници заст. куће од 17. (29) јануара продужена је дебата о прорачуну министарства унутрашњих дела. Заст. Молнар изјављује, да пучка странка није пактирала с народностима. — Заст. Лехоцки и Полоњи доказују противно. — Затим је узео завршну реч министар Перцел; износи, шта је све под либералним системом урађено, а говорећи о изборима, вели. да је само на два места потекла крв, у Трнови и Сатмару. — При гласању је примљен прорачун, па је онда примљено неколико мањих позиција. —

18. (30.) јануара дошао је на дневни ред „Земаљски архив“; заст. Тали препоручује, да се тај архив стави у ресор министра просвете. — Од петиција важна је она, у којој се моли за установљење једног мађарског унијатског владичанства. У погледу мађарске литургије у унијатским црквама вели министар Влашић, да је о том позван да решава папа, но влада ће папу објективно (?) информисати, у каквом се стадијуму сад налази унијатска црква. — Затим се прешло на дебату о петицијама за трговинско-ђумручко поравнање с Аустријом.

— **Србија.** На место српског посланика у Бечу има највише изгледа бивши посланик у Риму, Петар Стејић, јер је он већ служио у Бечу као секретар легације, те је познат с меродавним круговима. Спомињу још као кандидате потпуковника Михајловића, сада посланика у Петрограду, и Вукашина Петровића, бившег министра финансија. — Побија се вест, да ће из Цариграда др. Владан Ђорђевић бити опозван и да ће па његово место доћи Стојан Новаковић.

— **Бугарска.** Много бриге задаје и бугарској влади и кнезу емигрантско питање, које никако не може да се глатко реши. У каквом је стадијуму то питање, и како мисле бугарски официри, који су се иселили у Русију испред освете бугарских власника, о данашњем стању у Бугарској, — то показује и једно писмо познатог капетана Бендерева, које је упућено на старог Цанкова, а изишло је у Цанковљеву листу „Светлини“. Говорећи о том како се Цанков ради изборног успеха био здружио с осталим опозиционим групама, па чак и са Стамбуловцима, а ипак па изборима није могао ништа учинити, Бендерев овако суди о бугарском народу:

„Резултат свију ваших напора и ваших смелих поступака, доводи ме до врло мрачних закључака. Стамбуловски разврат, помешан с онаким наследством од турскога и фанариотскога јарма, који је носио наш народ, збиља су тај народ претворили у једну умртвљену масу без икаква живота.“

„Ја лично не бих улазио у савез ни с једном личношћу из опозиције, али у сравњењу с вама, ја сам врло ситан човек за тако смеле поступке, а што је главно, ја гледам на то питање као човек војник. Ипак ја могу само да се поклоним пред вашом тврдом вољом, када сте били кадри да у онаким приликама учините онакав корак. Велики људи врше велика дела; тако је и с вама у овом случају.“ Прелазећи на емигрантско питање Бендерев вели, да је то питање требало да се реши одмах још онда, кад је кнез први пут долазио у Русију, и то без икаквих услова, који би се стављали емигрантима а не на пристрасан начин, који је изложен у извештају рускога војног министра, том приликом цару упућеног. Бендерев вели, да ни данас то питање не може бити решено друкчије до онако, како је то изложио руски војни министар. Док то све до последње тачке не буде испуњено, ни један бугарски емигрант не ће се вратити у Бугарску. Ни једна јота не сме се изменити у ономе што је руски министар рекао. За тим Бендерев од речи до речи вели овако: „Ако се и нађе когод међу бугарским емигрантима, који би вољан био да се користи решењем емигрантског питања онако како га је решила бугарска влада, то ће такви емигранти бити за престо исто тако мало поуздана одбрана, као што су и они, који су још раније под разним ограничењима и условима примљени у војску. А тражи-ли то бугарски кнез од бугарских официра емиграната? Само у залуд позлеђују наше још незарасле ране. То је врло опасна игра, особито с људима као што смо ми, који смо већ свикли на свакојака страдања и који смо доказали, како је част нама драгоцена. — Или се можда надају, да ћемо се и ми повести за личним и материјалним користима, да ћемо подлећи општем разврату, који је обузео готово целу бугарску интелигенцију? Можда ти људи суде по себи, те мисле, да смо и ми способни да жртвујемо наше једино богатство — наше човечанско достојанство и част. Жестоко се варају“! За тим Бен-

---

Што није чинио вером, чинио је народношћу; али никако као агитатор или као шовиниста, већ као патријота, који је био срећан што је Мађар, и коме је чисто жао што нису и други људи тако срећни. Никад, ама никад ме није позвао да напустим Српство и да одем у Мађаре, шта више, приликом неке мале декламаторске забаве у српској школи рече ми баш изреком, да нас разуме и да пољми наше тежње. Према том — тако ми се бар чини сад — треба и ја да њега разумем, њега, који ужива у роду свом, који му се врлинама диви и над несрећом му тужи. Бога ми! Барањаји је био песник, песник у оном слатком и узвишеном смислу, у ком се човек заноси идејом. чином и надом; песник у умиљатој безазлености својој, који се идеалом својим задовољава к који од других људи не тражи ништа, осим да му идеал не оскврне. Свој идеал није наметао ником — годинама га је чувао и неговао у самоћи, он га је чувао и неговао и сад, и само га је тек каткад показивао младом ученику свом, да га увери да је заиста леп и узвишен.

Једном приликом поклони ми, поред своје фотографије, дела Петефијева, која и данас чувам. Кад ми предаде књиге. очи му се наквасише. „Ја сам се познавао с њиме, рече од прилике; лично није био пријатан а опет ми је у души најсветлија успомена. Читајте му песме! Из њих ћете научити Мађаре поштовати па мало и љубити.“

Чисто се не смем даље упустити у приказ тако племенитог човека, бојећи се, да ме садашње расположење не занесе већма него што је то можда било у доба, кад сам му речи осећао и кад сам му био одан, као оно у старо време ученик учитељу свом.

Ја сад и пољмим оно ведро приповедање Барањајијево о српском Сегединском пароху, књижевнику нашем, Павлу Стаматовићу, који је готово сваки драги дан долазио Пијаристама, те се опи у трапезарији, по свој прилици као добри аугури, о вери и о многом другом чему дубоко у ноћ проводили. —

Десет је година прошло од одласка мог из Сегедина. За то сам време проживео приличан део живота и приличан је део безазлености моје отишао том приликом у бездан; но ипак је заостало доста, да ми се и потоњи дани покажу у красну руменилу. Сегединских професора сећао сам се чешће, особито кад сам се нашао с којим колегом из оних дана; иначе су ми слике њихове све то већма бледиле и нестајале из памети. Тада се деси она велика светска изложба у Бечу, која доведе многи стран свет у ту лепу варош. Бавећи се у Бечу посећивао сам изложбу врло често. Једног дана — било је у одељењу за уметност — стојим и гледим публику која ме је тако исто занимала као и цела изложба, кад се у оквиру једних врата створише две прилике, које познадох одмах: Барањаји и Шомхељи, само проседи али иначе као оно пре десет година. Сав низ пријатних слика оних стаде се низати пред очима мојим, срце ми поче живље куцати, ја им приступим и прикажем им се..... за два три минута интересовала се публика много већма за нашу групу него за све слике у тој сали. Они су ми љубили и чело и образе. ја њима руке, и благе, топле сузе оросише састанак тај. Два мађарска католичка редовника и православни Србин, ђакела Бечка, у топлом пријатељском загрљају.... Да красна, да дирљива тренутка!

Цео дан смо били заједно до у вече, кад су вечерњим возом отишли пут Будимпеште. Наразговарали смо се до миле воље. Кад сам им приповедао свој живот, и смејали су се и псовали су ме „Зар тако с мојим саветима?!“ „Зар се тако слушају моје речи?!“ Ја сам се као снебивао али видећи, да не мисле баш врло озбиљно, испричах опет какву анегдоту из живота мог. Опет смех и опет карање с њихове стране. Насмејах се и ја и рекох, да ме за три пуне године нису толико карали као сад за ово неколико часова. И ако пун поштовања према њима, осећао сам а и видео сам да је моје животно искуство куд и камо надмашило њихово; то ми даде неку сигурност у том нашем пријатном и пријатељском диспуту.

Добри учитељи моји нису ме пустили од себе; пратио сам их у хотел па и на станицу а кад смо се растали, растали смо се са сузама у очима и са осмехом на уснама — — никад, никад се више нисмо видели....

И од то је доба прошло неколико година, за мало, па двадесет и четири. За то сам време чуо да су умрли и Барањаји и Шомхељи.....

*

Допустите ми, миле сенке старих учитеља мојих, да овде, у српском листу, одам поштовање светлој успомени вашој; да се сетим вас, који се верских и народносних осећаја мојих никад нисте дотакнули, већ сте као људи из бољег света чували достојанство своје, упућивајући ме само на племените и идеалне тежње! О, да ли је семе ваше и на подмладак реда вашег од добротворног утицаја било!? Па не само на подмладак реда вашег; речи ваше а пре свега примери ваши треба да су утицали на цео, цео подмладак мађарски, и онда би ова земља била за све становнике оно, што је ваш конвикт био за мене, кад су ваша срца бдила над омладином ђачком!

М. С—ћ.

дерев говори, како се не треба варати и заносити победом, коју је на последњим изборима однела влада. „Та ће победа баш и појести главе нашим конзервативцима, као оно што је било и после победе 1881.“ — вели Бендерев. Само што он стрепи да ће ова борба поново бацити Бугарску у вртлог и анархију. Тако гледа на емигрантско питање и на садашње прилике у Бугарској стари, окорели бунтовник Бендерев.

— **Између немачког цара Виљема и кнеза Бисмарка** наступила је запетост. и ако то службени кругови у Берлину хоће да прикрију. Цар је изјавио, да неће да се сретне са грофом Хербертом Бисмарком, сином бившег канцелара, на свадби ћерке грофа Ведела, министра царског двора. Услед тога је Ведел повукао позивницу, коју је послао грофу Херберту. Узрок срдњи царевој на „гвозденог канцелара“ јесу она откровења, што су о дволичној улози немачке политике изишла у листу „Хамбургер Нахрихтен“, који обично инспирира Бисмарк.

Позив на претплату.

Крајем прошле године навршио је ево „Браник“, у име божије, још једну годину свога опстанка, а с почетка нове године наступа и нова претплата.

Цена „Бранику“ остаје стара; „Браник“ кошта:

На годину . . . 12 фор. или 30 дин.
На по године . . 6 фор. или 15 дин.
На четврт године . 3 фор. или $7^1/_2$ дин.

А може се претплатити и месечно. Месечно стаје „Браник“ 1 фор. или $2^1/_2$ дин.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 3. (15.) јануара 1897.

Издаваетељство и уредништво „Браника“.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 20. јануара 1897.

— **Епархијски школски одбор бачки** држао је дана 21. децембра 1890. г. (по ст. к.) под председништвом епископа дијецезана своју седницу, у којој су реферисани и решени ови предмети: Услед окружнице министарства просвете бр. 60.764 ex 1896. у предмету оснивања економских пофторних школа — умолиће се Школски Савет за нужно упутство. — Услед односних замолница кр. државног школског надзорништва у Сомбору саопштено је истом: да у овој епархији нема никаквих учитељских удружења и да је за попуњење упражњеног учитељског места у Бођани учињено нужно расположење, — а поводом замолнице жупанијског управног одбора у Сомбору одговорено је истом, да је упражњено учитељско место у Бајши попуњено оспособљеним учитељем. — Умолиће се Школски Савет, да за недостатно дотирана учитељска места у Бођани, Р. Милетићу, Кисачу и Гложан-Чебу потребну припомоћ издејствовати изволи. — Узета је с одобрењем на знање попуна двају упражњених места у месном школском одбору ст. сивачком. — Потврђен је избор Катице Максимовићеве за забавиљу у новосадском српском забавишту. — Дозвољено је учитељу у Д. С. Ивану, да се пероводских дужности у тамошњој црквеној општини прими. — Месни школски одбор у Турији решен је због ренитенције и пренебрегавања својих дужности на уштрб школске наставе, и упућена је тамошња црквена општина, да нов месни школски одбор изабере. — У истој општини дана 20. октобра 1896. обављени избор учитељице уништен је и нов наређен. — Умољена је епархијска конзисторија бачка, да изволи свештеника П. А. у Жабљу, као катихету у I и II разреду тамошње комуналне школе, упутити, да из веронауке све оно предаје, што је наставном основом за те разреде прописано. — Одобрен је распис стечаја за попуњење упражњеног учитељског места закладе Ђене Брановачког и Иде рођ Вујић у Сенти. — Позван је председник месног школског одбора у М., да овдашње решење бр. Ш. О. 1309 и 1312/297 ex 1896. без одлагања члановима тога одбора публикује. — Позван је Љ. М. учитељ у Ст. Бечеју, да одступи од уређивања листа, што га је до сад уређивао, пошто нема дозволе за то. — Потврђен је избор Марије Печеновићеве, Софије Радићеве и Катарине Поповићеве за учитељице на сомборским салашима.

— **Парница патријарха Георгија против Ј. Грујића.** Услед познатих потварања, што их је Јота износио против патријарха Георгија, тужио је патријарх Јоту суду. Расправа ће бити у Сомбору 2. фебруара по р. к. Патријарха ће на расправи заступати патријаршески адвокат др. Павле Јанковић, а Јоту новосадски адвокат др. Аладар Бала.

— Протосинђел **Никола Живковић**, досад. настојатељ манастира Гомирја, отпутовао је у Сарајево, где ће бити постављен за конзисторијалног архимандрита. Живковићу је, као што пређе јависмо, намењена тузланска митрополитска столица.

— **Патријархов дар.** Српски патријарх Георгије Бранковић је из својих средстава дао 10.000 фор. за Јовановићеву слику „Сеоба Срба под патријархом Арсенијем III. Чарнојевићем“, па је тако откупљену слику поклонио на украшење патријаршеског двора. Хвала патријарху на том дару, што га је свом народу учинио!

— **Прослава Задруге Српкиња у Суботици.** У допису, који смо добили из Суботице о прослави там. Задруге Српкиња, и који је штампан у 4. бр. „Браника“, није навео дописник, да је на прослави била заступљена званично најстарија Задруга Српкиња, а то је велико-кикиндска, у лицу своје потпредседнице гђе Сиде Пачукове, која је једина у свечаној седници поздравила светковину и честитала суботичкој Задрузи. — Овим допуњавамо извештај нашег дописника.

— **Добротворна Задруга Српкиња у Панчеву** држаће у дворани тамошње српске више девојачке школе 26. јан. (7. фебруара) о. г. трећу редовну главну скупштину. — Ова задруга има: једну почасну чланицу, 7 добротворака, 109 редовних, а потпомажућих: женских 20, мушких 19. Стање друштвено 31. дец. 11896. год. било је 1700 фор. 79 новч.

— **Богаство Србина у Америци.** О богаству Николе Михановића, дубровачког Србина, који живи у Буенос Ајресу, у јужноамеричкој републици Аргентини пишу отуда „Dubrovniku“ ово: „17. (29) октобра прошле године умрла је у Буенос Ајресу жена Михановићева, па како по аргентинском закону сва добра, стечена послије женидбе, припадајуу по пола мужу и жени, односно њезиној дјеци, сам је Михановић тражио попис и подјелу добара, која је у осталом само формална, јер ће он другом половином и даље управљати. Пописом имања нашло се да Михановић има сада пет огромних кућа у граду, земљиште са бродарским радионицама на морској обали Боки, 800 квадратних километара поља, гдје се израђује дрво, сади шећерна трска и гоји стока и још једно велико земљиште, осим 30.000 долара (талира) хипотекарног зајма. Михановић има 109 бродова, и то 52 парна брода, а 57 једрењача. Све ово огромно богатство стекао је Михановић за 24 године (оженио се 1874 са Катарином Балестра и с њом родио три сина и једну шћер). Прије двадесет година стекао је Михановић свој први бродић али од никога није могао добити на вјеру пет тона угљена да тај свој бродић пошље на пут. Данас његов потпис вриједи стотине хиљада. Његово земљиште, гдје се израђује дрво и сади шећер, зове се Далматинска колонија. Имање му је процијењено на десет милијона долара.“

— **Српска академска омладина у Будимпешти** приредиће тамо на св. Тријерарха забаву с игранком, за коју се омладина у велико спрема. Одбор, који води бригу око приређења забаве, учинио је све, како би та забава што боље испала, а нада се, да ће ову забаву Срби и Српкиње са стране што многобројније посетити.

— **Српско-православно црквено певачко друштво „Слога“** у Сарајеву приредило је беседу с игранком у суботу 18. (30.) јануара 1897. год. у згради тамошњег циркуса.

— **Исправак.** У огласу Ђорђа Штекера из Н. Пазове, који је изишао у прошлом броју, изостало је, да 1 мет. цента олајдинских гањева, којих има у њега на продаји, стаје 4 фор. а. вр — У исказу о прилозима за поплављенике стоји, да је г. Адам Николић из Бач-Мартоноша, а треба да стоји из Сентомаша.

Новости са стране.

— **Калвински бискуп и грађански брак.** Карло Сас, калвински бискуп и познати мађарски песник, водио је главну реч у Горњој Кући угарског сабора за грађански брак и све, што је с њим у свези. Ових дана пак је Сас венчао у калвинској цркви у Пешти публицисту Владислава Бетија са Саром Шолдошевом, ћерком познате певачице мађарске Лујзе Блахинице. Младенци, који су пре тога склопили брак по грађанском реду, заузеше одређено место у цркви и отпоче црквени обред. Младожења назове своје име па изговори прописану заклетву. Дође ред на невесту и она поче: „Ја, супруга Владислава Бетија, заклињем се живим Богом . . .“ „Још не“ — прекиде је Сас — „тек ће те бити. Молим Ваше породично име!“ — Невеста се збуни, те јој морадоше шапнути, шта да каже: Ја, Сара Шолдошева . . . Из тога се види, да Карло Сас не признаје да су младенци после грађанског обреда већ муж и жена, него тек после венчања пред свештеником у цркви. „Алкотмањ“ би радо хтео знати, да-ли ће државни одветник подићи тужбу и против Саса, као што ради против римокатоличких свештеника, кад ови тврде, да по учењу њихове цркве брак, склопљен само грађанским начином, не вреди.

— **Гроф Алберт Апоњи се жени.** Из Беча јављају, да се гроф Алберт Апоњи, вођа народне странке у угарском сабору и најбољи мађарски парламентарни говорник, верио са грофицом Клотилдом Менсдорф-Пољи, сестром војводе Хуга Дитрихштајна, крилног ађутанта Његовог Величанства. Апоњију је 51, а грофици Менсдорф-Пољи 30 година.

— **Ново људско племе.** Руски и дански официри су на својој научној експедицији у суровим пределима средње азијске висоравни Памира наишли на до сада непознато људско племе, које обожава ватру. Узрастом су врло мали, скоро кепеци, али не само да су људи мали, него и домаће животиње су им саразмерно мале. Волови нису већи, него магарци у Европи; ови су пак толики, колики су код нас пси. Ови малени људи су веома плашљиви, непрестано се сељакају и крију међу брдима; за новац не знају и трговина им се састоји у промени крзна. Мушки продају једни другима женске; цена је једној женској 5—6 волова или 15 оваца. Имају и своје свештенике; ови ноћу упале по једно велико дрво и кад пламен сасвим обузме дрво, — скупе се верни око њега и моле се Богу. Обожавање ватре бива касно у ноћ, а чим сване, народ се разбегне и сакрије се међу брда по таковим скровиштима, које познају само ови ситни људи. Путници мисле, да ти људи управо не обожавају ватру, него оно више биће, које се, по њима, појављује у свакој ватри. То отуд закључују, што је једном данском официру пошло за руком да ухвати једног таког малог човека и овај се, чим су официри наложили ватру, да кувају себи ручак, приближио ватри и уз гласан смех скочи у ватру; пропао је, пре него што су могли угасити ватру. Путници мисле, да се онај кепец с тога смејао, јер се надао, да ће га божанство, што се налази у ватри, спасти из ропства.

— **Правда у немачкој војсци.** Није нова тужба, да се у немачкој војсци врло нечовечно поступа према војницима. Недавно се десио овај случај: Један војник 8. пешачког баварског пука, по имену Рот, кога је веома кињио подофицир тога пука Курт, удари пушком Курта по глави, викнувши: „Убићу те!“ Војени суд осуди Рота на пет година затвора. Бранитељ Ротов, желећи ублажити пресуду, доказиваше, да је несрећног Рота толико мучио телесно и душевно подофицир, да није најпосле гледао у подофициру свог претпостављеног, већ џелата. И ма да докази о кривици подофицировој беху сасвим јасни, Курт ипак није предан суду због нечовечног поступања са млађима.

— **Тврдоглав Енглез** Милански листови доносе ову куријозну вест: Из Киаса враћен је у Милан један вагон другог разреда, пошто је заливен оловом, јер у њему беше неки Евглез, који је у Италију допутовао из Индије, па никако није хтео да се подвргне лекарском прегледу у карантену.

— **Кратка љубав.** Оно, што се циганском примашу Ригову прорицало, и постигло га је. Кнегиња Шиме, која је с Риговом побегла, оставивши мужа и децу, посвађала се с Јанчиком и отишла из Ђенове, где је неко време пробавила са својим „идолом“, у Монте Карло. У гостионици, у коме су одсели у Ђенови, тако се гласно свађали и частили се таким надимцима, да се сви гости из хотела скупили, да виде, шта се то збива међу тим романтичним људима. Веле, да је Цига био на кнегињу страшно суревњив у последње време, јер је превртљива Американка почела да баца око на неке ђеновске кавалере. То Ригову није било право, и љубавни роман Циганина и кнегиње можда би се свршио и песничањем, да кнегиња није за времена оставила свог драгана и то без крајцаре. Риго теши забринутог хотелијера, да ће се кнегиња вратити, да га моли за опроштење. Сиромах Риго би се вратио својој законитој супрузи, али боји се — пратљаче.

— **Елсашани у француској војсци.** Из Париза јављају, да је лане свега 671 Елсашана и Лотаринжана, који су требали ступити у немачку војску, пребегло Французима и дало се уврстити у легију странаца, која се сада налази на Мадагаскару. Међу бегунцима било је четири официра у активној служби, 31 подофицир и много увршћених, простих војника. — Види се, да Елсашанима баш не годи пруски „дрил“.

Просвета.

Нове књиге.

Уредништву овог листа стигле су ове књиге на приказ:

Скупљени граматички и полемички списи Вука Стеф. Караџића. Књига трећа, свеска II. О српском језику и правопису. (Државно издање). Београд, штампарија краљевине Србије, 1896. На 8⁰, стр. 593. Цена 3 динара. — И из ове свеске Вукових скупљених списа, које је брижљиво средио г. П. П. Ђорђевић, види се велики дар и значај Вука Стеф. Караџића и као темељног познаваоца српског језика и као бранитеља свога правца књижевног у полемици са многобројним противницима тога правца. Регистар свих расправа и чланака Вукових биће штампан у засебној књизи, у коју ће ући и накнадни додатци и још неке ситније ствари, које до сад нису изишле у овој збирци Вукових дела. Препоручујемо сваком, ко жели да се подробније упозна са епохалним радом Вуковим, да набави ово државно издање Скупљених Списа Вукових, јер ту је његов рад изнесен прегледно и систематично сређен.

Историја света, по наставном плану и упутству за средње школе написао Отон Варга, професор. Друга свеска: средњи век. С мађарског превео Милан А. Јовановић, гимн. професор. У Новом Саду, штампарија Браће М. Поповића, 1896. На 8⁰, стр. 198. Цена 1 фор. — Дуго година се ученици српске гимназије бочили са историјама на немачком и мађарском језику, што је наставу врло јако отежавало. Ова књига је намењена томе, да и наставнику и ученику олакша, а издата је потпором кр. уг. министарства просвете и црквених дела и срп. народно црквеног саборског одбора.

Кнез Михаило у споменима некадашњег свог секретара. Записао М. Ђ. Милићевић. (38. књига Чупићеве Задужбине). У Београду, 1896. у државној штампарији. На малој 8⁰, стр. 221. Цена 1 50 дин. — Г. Миличевић је неко време био секретар кнежев, и у том својству је имао прилике, да се из ближе упозна са мислима и интенцијама кнежевим. Све своје утиске у саобраћају са кнезом, бележио је г. Милићевић — водио је као неки дневник. Те своје белешке издао је сад г. Милићевић у засебној књизи и у њој је интересантних цртица о кнезу Михаилу; на важније догађаје за владе кнеза Михајла писац се такође осврће, али је све изнесено више у забавном облику. Леп и чист српски језик, који остала дела г. М. Ђ. Миличевића одликује, налазимо и у овој његовој књизи. У прилогу има литографисана копија руком кнеза Михајла написане здравице, коју је кнез држао старешинама народне војске.

Грб Трибалије-Браничева-Шумадије од Д. Руварца (Одштампано из „Новог Времена“). У Земуну, штампарија Симе Пајића. — Поводом сукоба између Србије и Угарске због обношења српског грба на миленијској прослави изишао је низ чланака у земунском „Новом Времену“ од Д. Руварца, који су сада одштампани. Писац у овој својој расправи доказује, да онај грб, због кога се тај сукоб извргао, није грб Србије, и да га је измислио око год. 1701. Далматинац Павле Ритер-Витезовић и намеиуо некој Трибалији, која управо у историји није никад ни постајала. Због важности ове теме препоручујемо ову књижицу.

Hrvatska misao. U Zlatnom Pragu, 10. siječnja 1897. God. I. br. 1. Uredjuje Fran Hlavaček. — Хрватски ђаци у Златном Прагу покренули су овај лист, и како из ове прве свеске видимо, прашки хрватски ђаци иду за тим, да се Срби и Хрвати зближе. Радујемо се, што међу хрватском омладином оваке мисли хватају корена, а са српске стране никад се није оклевало, да се прими братска рука. У чланку „Да се разумијемо“ вели се између осталог, да је „позитивно хрватско државно право само на папиру... Ми стојимо само на темељу народнога начела, народне свијести, народне скаге.“ Садржина ове прве свеске је доста лепа; лист излази почетком сваког месеца.

Јован Дамаскин, извод из појема грофа А. К. Толстоја Препевао Лука Поповић, парох панчевачки. (Прештампано из „Српског Сиона“ за г. 1896.) Ср. Карловци, Српска манастирска штампарија, 1895. На 8⁰. Стр. 29. Цена 3 новч.

Мали приповједач. Збирка прича за дјецу. Из енглеских писаца превео Никола Т. Ћурчић, учитељ. У Пожеги 1896. Тиском Лавослава Клајна. На малој 8⁰, стр. 101. У лепом платненом повезу. Цена?

Uebermangansaures Kali als Antidot bei der acuten Opiumvergiftung von Dr. Nicolaus Vučetić aus Belgrad. (Одштампано из стручног „Wiener klinische Wochenschrift“-a). Wien und Leipzig. Wilh. Braumüller, 1896. Стр. 10, на 8⁰. Цена? — Препоручујемо ову расправу уваженога писца нашим стручним круговима.

Die Sprach-Gebiete in den Ländern der ungarischen Krone auf Grund der vom königl.-ung. statist. Landes-Bureau veröffentlichten Ergebnisse der Volkszählung vom J. 1890. berechnet von Eduard Leipen, Magistrats-Official. Wien, 1896. Commissions-Verlag von Moritz Perles I. Seilergasse 4. На великој 8⁰, стр. 56., дућанска цена 80 н. — У предговору статистичког састава, коме исписасмо наслов, вели писац, да му је мађарски миленијум дао повода, да изиђе пред свет са овом работом. Лајпен изјављује, „да је далеко било од њега, да можда потпомаже тенденције, које служе мађарској државној идеји,“ али се служио службеним мађарским статистичним податцима, те му с тога нарочито при одређивању броја припадника немађарских народности нису свуда исправни бројеви, јер су многи Немађари урачунати у Мађаре на пр. јако је

умањен број Срба у будимској дијецези. Но од интереса ће бити, да се види, како у неким жупанијама стоје Срби имовно, јер је Лајпен испоредио имовно стање са бројем душа дотичне народности. Тако на пр. у Бачкој има, по овој статистици, Срба 170.691 са 471.390 катастарских јутара поседа (Мађара би било 323.605 са 816,663 кат. јутра, а Немаца 184.695 са 410.157 кат. јутра земље). Према томе, Немаца у Бачкој има 14.004 више но Срба, али имају мање од Срба поседа са 81.233 кат. јутра. У Банату („Торонталу") најјачи је српски живаљ и бројно и имовно (225.353 душа са 693.115. кат. јутара земље.) У темишварској жупанији стоји овако: Мађара 11.352 душе са 238.376 кат. јутра, Немаца 193.541 душа са 342.505 кат. јутара, а Срба 48.490 душа са 234.920 кат. јутара; према томе Срба у овој жупанији има нешто мало више од 37.000 душа од Мађара, али су имовно јачи од Мађара са 96.544 кат. јутара! И у другим жупанијама Срби саразмерно материјално добро стоје према осталим народностима.

НОВИЈЕ.

Петроград, 19. јануара. „Руския Вѣдомости" јављају, да ће се ове године почети градити једна велика убојна крсташица од 14.000 тона за одбрану обале, једна оклопница од 8800 тона, више торпедних и теретних бродова.

Атина, 19. јануара. Услед великих ђачких немира на овдашњем свеучилишту дошло је до крвавог сукоба између ђака и полиције. Ђаци се затворили у свеучилишну зграду, одакле су изишли тек на посредовање митрополитово. Ректор свеучилишни дао је оставку.

Рим, 19. јануара. Краљ и краљица примили су данас црногорског престолонаследника Данила, који је затим био на породичном ручку у Квириналу.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника."

Будимпешта, 20. јануара. На социјалистичком збору, који је одржан јуче овде, говорио је социјалистички вођа Пфајфер, који је рекао, да је прави социјализам само међународни, револуционарни социјализам. Пфајфер се тужи, како послодавци упропрашћују раденички сталеж.

Река, 20. јануара. За избор градоначеоника автономна странка живо ради, и њен је кандидат сигуран при избору. — Гроф Теодор Бађани биће поново именован за гувернера речког.

Петроград. 20. јануара. Према Памиру и на више тачака руске југоисточне границе установљене су лекарске станице, да се предупреди пренашање куге из Индије.

Привреда.

— **Озимни усеви у Русији, Угарској и Румунији.** Како извештаји из Русије, Угарске и Румуније гласе, стање озимних усева није баш најбоље. До сада није нигде нападао већи снег, да покрије поља. Није било ни јаких мразева, али је за то била свуда велика киша и поводња, те се озимна жита нису могла у довољној мери развијати и корена захватити. Постоји велика бојазна, да би озимни усеви могли пропасти, ако овако, без снега, буду наступили мразеви, као што се у ово доба године може и очекивати; особито се боје због тога у Угарској и у Румунији. Знатан део уређене земље у Русији може да издржи и веће мразеве.

— **Виноградарство у Француској**. Француско министарство финансија издало је билетен о виноградарству у Француској за год 1896. Свега је набрано 44 636,000 хектолитара, т. ј. 17.968,000 више него 1895. год., а са 14.000,000 више од просечног броја хектолитара за последњих десет година. Ако се овоме дода берба од 4.000,000 хектолитара у Алжиру и од 300,000 хектолитара на Корсици, онда укупна свота лањске француске бербе достиже 49 милијона хектолитара. Засађивање филоксером уништених винограда брзо напредује, а то и јесте главни узрок, што се све више хектолитара бере; од 66 департмана обављена је лане берба у 56 департмана. Метеоролошки услови почетком године беху врло повољни, јер не беше позних мразева а цвета беше изобилно; али многе летње кише задржале су сазревање грожђа, па су допринеле и рашћењу трулежи. Услед тога у 7 департмана беше берба слабија него у год. 1895. Вредност лањске бербе је 1,174 милијона франака на месту; од тога долази на вина боље каквоће (50 франака хектолитар) само 60 милијона франака. Цела остала количина вина, 43.348,000 хект., у вредности од 1,088 милијона франака, састоји се из вина слабије каквоће.

— **„Рок"**. Најстарије осигуравајуће друштво у Енглеској; „Рок" је закључио, да круг својих послова рашири и у Угарској и да у Будимпешти оснује главно заступство. Главно заступање поверено је Јосифу Фишеру, дру Иршају, свеучилишном приватном доценту, као главном лекару а за адвокате наименовало је дра Антона Најмана и дра Шандора Најмана. Осигуравајуће друштво „Рок" основано је 1806. Старијег и чвршћег завода од овог нема на читавом свету. У делокруг његових посала не спада само осигурање живота и ренте, него се протеже и на оне гране, које се у угарској монархији још ни су одомаћиле. Осигуравајућа главница „Рока" износи 37 милијона фор. Осигуравајући фонд износи 75% од постојећег осигурања а осигуравајућа свота од садање вредности 198%, тако, да у „Року" на сваки 100 фор. издатка долази покриће са 198 фрти. Таблица о уплатама при осигурању код „Рока" је погодна и врло мала а удеоница при добитку је изванредно велика.

Трговина.

Нови Сад, 20. јануара, 1897.

Извештај семенарске радње Војина Јовановића у НовомСаду.

Промет је јуче био врло слаб, јер се ране довезло мало. Цене се нису ни код једног артикла мењале.

Жито се слабије тражило но прошле недеље.

Цене су биле ове:

Пшеница прва и најбоља роба 8 ф. до 8·10 н., средња 7 ф. 70—80 нов Наполица 7 ф. 50 - 60 нов. Кукуруз прва роба 2 ф. 90 - 95, по неки је плаћан и 3 ф. Зоб 5 фор. 30 - 40 нов. Јечам од 3 фор. 60 н. до 4 ф. према каквоћи. Пасуљ је постао безпредметан. Слабо се нуди а још слабије купује. Бели се плаћа 6 ф. 40—50 нов., а жути криван 5 ф 40—50 н. Све од 100 кила.

—

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 20. јануара, 1897.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 67 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 66 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 51² н.

Јавна захвала.

Познато ће бити нашем свету, да се ове школске године сасвим у тишини отворио Српски Учитељски Конвикт са 24 ученика и 18 ученица. То су већином учитељска деца, али има скоро трећина и неучитељске Ово је први српски институт таке врсте у нашим крајевима. Таки ученички стан створити и удесити да одговара свима модерним потребама и телесног и душевног васпитања, није лак посао, нарочито када су средства тако скучена као код Учитељског Конвикта. Једна је велика потреба овога завода књижница, да би могли ученици и ученице у доконим часовима допунити школске предмете, проширити своје знање и забавити се. Али на жалост Конвикт нема за сада баш ни мало средства на књиге, јер сву своју материјалну снагу мора да употреби на зидање зграде и одржање питомаца. У тој невољи иде двострука захвалност оне родољубе, који се сећају народне просвете и српског подмлатка.

Надзорништво Српског Учитељског Конвикта осећа као најпријатнију дужност, да захвали на првом месту г. Арси Пајевићу, књижару, који је даровао Конвикту 81 књигу одабране садржине (међу њима дела Љ Ненадовића, Срп. Илустроване Новине, три године Јавора, четир године Невена), те је тако ударио темељ нашој књижици. Осим тога је поклонио неколико портрета српских књижевника. Дао би Бог, да се на њ угледе и други издавачи и књижевници!

Овом приликом захваљујемо и г. Ђорђу Ивковићу, штампару, који је поклонио неколико икона, српских историјских слика и ликова српских књижевника, и г. Ивану Мартиновићу, учитељу из Панчева, који је поклонио три године „Споменка".

У Новом Саду, на Богојављење 1897.

Надзорништво
Српског Учитељског Конвикта.

Књижевни огласи.

Изашла је из штампе

ИСТОРИЈА ЦРНЕ ГОРЕ

у кратко извео **Ђорђе Поповић.**

Садржај је овај: I. Илирија. — II. Илири. — III. Сеоба народа. — IV. Дукља. — V. Немањићи. — VI. Балшићи. — VII. Зета под деспотима. — VIII. Црнојевићи. — IX. Владика од разних братстава. — X. Владика Данило Петровић. XI. Владика Сава Петровић. Шћепан Мали. — XII. Владика Петар I. Петровић. — XIII. Владика Петар II. Петровић. — XIV. Кнез Данило I. Петровић. — XV. Кнез Никола I. Петровић.

Књига се може добити у књижарници А. Цајевића у Н. Саду, а цена јој је 1. фор. Књижари и растуривачи добиће уобичајени попуст.

Нова музикалија.

Албум 100 српских народних најновијих игара за гласовир у 2 руке са насловном сликом у боји, 49 страна велике четвртине, цена **2 ф. 50 н.**

Поручбине се шаљу на потписату књижару у Земун постерестанте, ко пошаље 2 фор. 60 н. добиће Албум франко у крстоплету.

Издавачка књижара
МИТЕ СТАЈИЋА
у Београду.

Огласи.

Потребујем

у мојој радњи **једног** доброг и вештог **спомоћника** мануфактурне струке.

Инђија, 14. (26.) јануара 1897.

Миша Николић
трговац.

22 2—3

9121. sz. tkvi 1896. 29 1—1

Árverési hirdetmény kivonata.

A titeli kir. jbiróság mint tkvi hatóság ezennel közhirré teszi, hogy a karloviczi szerb nemzeti egyházi alapitványok igazgatósága végrehajtatónak, Angyelics Vladimir házközössége végrehajtást szenvedő ellen 400 frt tőke s jár. iránt folytatott végrehajtási ügyében a titeli kir. jbiróság mint tkvi hatóság területén a zsablyai 1249. lapsz. tjkvben jelenleg Angyelics Riszta, Bózsa, kk. Vásza, Koszta és Mácza nevén álló B f I 164. hrsz. 1 hold, B f II. 164. hrsz. 1 hold, C f I 164. hrsz. 1 hold, C f II. 164. hrsz. 1 hold szántó, — 245. hrsz. 1 hold és 243. hrsz. 1 hold, D 153 hrsz. 890 □öl kaszálló, 180 frt, 180 frt, — 146 frt, 146 frt, 146 frt, 146 frt és 73 frt becsárban nyilvános árverés útján el fog adatni. —

Határnapul 1897. évi február hó 9-ik napjának d. e. 10 órája Zsablya községházához kitüzetik azon hozzáadással, hogy az ingatlan ezen határnapon a becsáron alul is el fog adatni. —

Kikiáltási ár a fentebb kitett becsár, melynek 10%, venni szándékozók készpénzben, vagy az 1881. évi 60. tcz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott és 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. 60. tcz. 170. §-a értelmében, a bánatpénznek a biróságnál előleges elhelyezéséről szabályszerű elismervényt átszolgáltatni köteles. —

Vevő köteles a vételárt két egyenlő részletben és pedig az elsőt 1 hó, a másodikat 2 hó alatt, mindig az árverés napjától számitott 5% kamattal együtt a titeli kir. adóhivatalnál lefizetni. —

Kelt Titelen, 1896. évi november hó 15-én.

Ján, s k. kir. aljbiró

ПОЗИВ
на редовну IX. главну скупштину
„I. Задруге за потпомагање и штедњу у Иригу"

која ће се у просторијама заводским 13. (25.) фебруара 1897. у 9 и по сати пре подне држати, на коју се сва г. г. удеоничари учтиво позивају.

На дневном су реду ови предмети:

1. Читање годишњег рачуна и извештаја управног и надзорног одбора и давање опроснице.
2. Извештај управе о исплаћивању уплаћене главнице са резервним фондом II. кола, које ће одпочети исплаћивање течајем месеца марта и априла о. г.
3. Избор председника, потпредседника, управног и надзорног одбора, и два заменика за надзорни одбор.
4. Избор пет чланова за оверовљење скупштинског записника.

УПРАВА
„I Задруге за потпомагање и штедњу у Иригу".

IX. Рачунски извештај прве задруге за потпомагање и штедњу у Иригу за 1896. г.

ДУГУЈЕ — РАЧУН ИЗРАВНАЊА — ПОТРАЖУЈЕ

АКТИВА	фор.	н	фор.	н	ПАСИВА	фор.	н.	фор.	н
Рачун благајне	6374	44			Рачун брисани честица 2-ог кола	305	50		
„ жиро-конте	194	99			„ резервна фонда 2-ог „	22853	80		
„ намештаја и реквизита .	395	10			„ брисане вађев. 2-ог „	139	—		
„ вађевине 3-ћег кола . .	10044	—			„ честица 2-ог кола	29311	—		
„ књига и тискарија . . .	546	50			„ улога	186635	17		
„ есконтовни меница . .	264761	—			„ брисане вађевине 3-ег кола	226	—		
„ предујм. одв. трошкова .	757	48			„ реесконт. меница код аust. угар. банк-филиале . .	1500	—		
„ непокретнина	381	—			„ реск. меница код хипотекарне банке	4000	—		
„ предујма	786	—			„ резервна фонда 3-ег кола	5021	59		
„ вађевине 2-ог кола . . .	10438	—	294678	51	„ брисани честица 3-ег кола	196	—		
					„ честица 3-ег кола . . .	32818	—	283006	06
					„ чист добитак 2-ог кола .	7295	28		
					„ „ 3-ег „	4377	17	11672	45
			294678	51				294678	51

Укупан промет у години 1896. 2.105,740 фор. 89 новч.

У Иригу, 31. децембра 1896.

Прва задруга за потпомагање и штедњу у Иригу.

Василије Николајевић председник. — **Аца Дамјановић** члан управног одбора. — **Антоније Марковић** књиговођа.

Прегледано са главном и помоћним књигама сравњено и у потпуном реду нађено.

У Иригу, 21. јануара 1897.

Надзорни одбор:

Sebastian Wittner. — **Стеван Радић.** — **Милан Петровић.**

ДУГУЈЕ — РАЧУН ГУБИТКА И ДОБИТКА — ПОТРАЖУЈЕ

ГУБИТАК	фор.	н	фор.	н	ДОБИТАК	фор.	н	фор.	н.
Рачун станарине	220	—			Рачун преписнице	1	50		
„ пореза на камате	963	71			„ камате од предујма . . .	80	70		
„ сумњивих тражбина . . .	191	-			„ камате од вађев. 3-ег кола	587	20		
„ камате на реесконт. мен.	525	14			„ камате од есконт. меница	27068	33		
„ обртничког пореза . . .	96	55			„ закасниле	58	92		
„ плате	2505	—			„ камате од вађев. 2-ог кола	598	80		
„ камате на улоге	9636	92			„ разних пристојба	6	80	28402	25
„ пореза	1631	55							
„ управних трошкова . . .	814	13							
„ општинског прореза . .	41	35							
Одпис од књига и тискарија . .	60	10							
„ „ намештаја и реквизита	44	35	16729	80					
чист добитак 2-ог кола	7295	28							
„ „ 3-ег „	4377	17	11672	45					
			28402	25				28402	25

У Иригу, 31. децембра 1896.

Прва задруга за потпомагање и штедњу у Иригу.

Василије Николајевић председник — **Аца Дамјановић** члан управног одбора. — **Антоније Марковић** књиговођа.

Прегледано са главном и помоћним књигама сравњено и у потпуном реду нађено.

У Иригу, 21. јануара 1897.

Надзорни одбор:

Sebastian Wittner. — **Стеван Радић.** — **Милан Петровић.**

24 1—1

Власник издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.